

МОНІТОРИНГ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Деструктивна пропаганда та дезінформація сильно укорінилися в питаннях, які вимагають радикальних рішень у світовому масштабі. Європейський Союз (ЄС) активно проводить заходи, включаючи заходи правового характеру, що спрямовані на боротьбу з деструктивними інформаційними впливами на просторах онлайн. Впровадження європейських стандартів і норм, співпраця з ЄС у цій галузі, використання напрацьованих підходів протидії дезінформації та мінімізація її наслідків для України є, з одного боку, запорукою побудови ефективної системи забезпечення національної безпеки, а з іншого – невід’ємною частиною процесу євроінтеграції.

В доповіді буде представлена систематизація ключових інструментів та напрямів протидії інформаційним впливам в ЄС, що є деструктивними, задля перейняття досвіду, а також аналіз вітчизняної правової бази з метою удосконалення шляхів захисту інформації в Україні. Використано наукові методи пізнання, зокрема, історико-правовий для вивчення процесу становлення та еволюції сучасних правових підходів ЄС у боротьбі з дезінформацією, проведено аналіз основних нормативно-правових актів, що регулюють цю сферу.

Вивчення процесу формування та розвитку нинішньої політики ЄС у сфері протидії дезінформації відобразив зміну підходів і напрямів у вирішенні цього питання. Якщо спочатку ЄС реагував на деструктивні інформаційно-психологічні впливи переважно через «м’які» заходи, зосереджені на стратегічних комунікаціях та просвітницьких ініціативах, то нині ця політика стала більш жорсткою, підтвердженнями чому є Закон про цифрові послуги та положення Посиленого кодексу практики щодо дезінформації.

В Україні, завдяки Міністерству цифрової трансформації, ухвалено закони «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про хмарні послуги», а також розглядається проект закону про захист персональних даних [1]. Для протидії дезінформації українським законодавством передбачено низку правових механізмів. Так, стаття 32 Конституції України забезпечує кожній людині право на судовий захист, зокрема можливість спростування недостовірної інформації про себе чи членів своєї родини, вимогу її видалення, а також отримання компенсації за матеріальну та моральну шкоду, яка була заподіяна [2]. Також, стаття 278 Цивільного кодексу України, закон України «Про інформацію», спрямована на підтримання балансу між свободою слова та запобіганням її використанню на шкоду правам, свободам і законним інтересам фізичних і юридичних осіб. Адміністративну відповідальність регулюють закони «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», тоді як Кримінальний кодекс України встановлює кримінальну відповідальність. Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги», ввів поняття «цифровий контент», «цифрова річ», «цифрова послуга» [3]. Проте питання, пов’язані з правами людини, цим законом не охоплені, відтак Україна має можливість розвинути законодавчі норми, які визначають правові відносини між гравцями великих технологічних компаній та користувачами в умовах інформаційної війни.

Аналіз основних кроків і векторів діяльності ЄС дозволив виділити ключові напрями її здійснення: удосконалення механізмів виявлення та реагування на деструктивні інформаційні впливи, забезпечення ефективної комунікації та координації відповіді, підвищення медіаграмотності населення, підтримка незалежних медіа та громадських ініціатив, регулювання поширення інформації в кіберпросторі. Цей підхід може бути корисним для України. Важливо також підкреслити, що успіх вимагає консолідації зусиль громадянського суспільства, держави й приватних компаній, а також розвитку правових основ для регулювання суспільних відносин і діяльності в соціальних мережах, поряд із забезпеченням права громадян на доступ до публічної інформації та активною діяльністю щодо донесення до населення достовірної інформації.

Список використаних джерел

1. Про захист персональних даних: Проект закону від 25.10.2022 р. № 8153 URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-zakhist-personalnikh-danikh>. (дата звернення: 08.11.2024).
2. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР: станом на 01 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 08.11.2024).
3. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10 серпня 2023 року № 3321-IX: станом на 02 бер. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>. (дата звернення: 08.11.2024).